

KÖVETKEZETESSÉG
FORMÁBAN
ÉS SZELLEMBEN

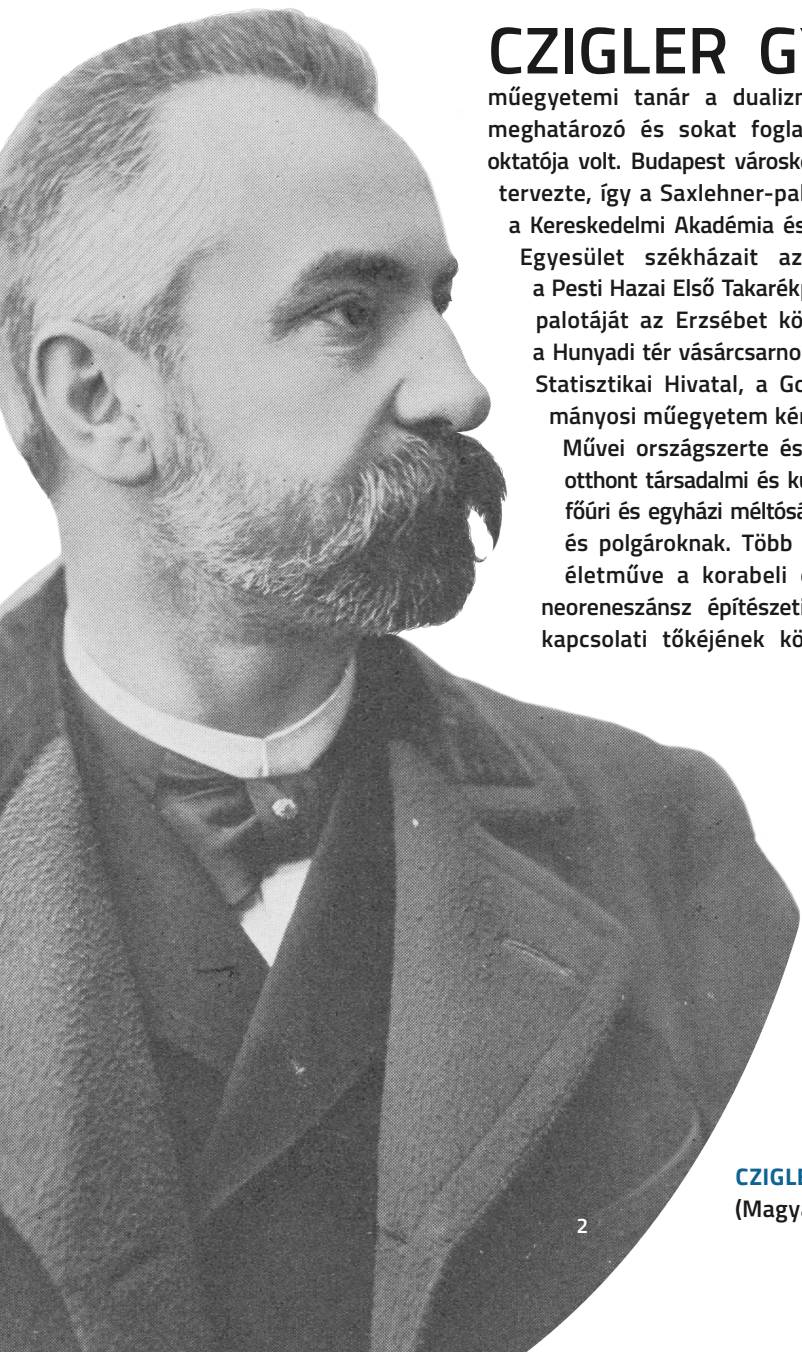
CZIGLER GYÖZŐ EMLÉKKONFERENCIA

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

CZIGLER GYŐZŐ

építész, műegyetemi tanár a dualizmuskori Magyarország meghatározó és sokat foglalkoztatott alkotója és oktatója volt. Budapest városképileg jelentős épületeit tervezte, így a Saxlehner-palotát az Andrásy úton, a Kereskedelmi Akadémia és az Országos Erdészeti Egyesület székházait az Alkotmány utcában, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár hagymakupolás palotáját az Erzsébet körúton, a Hold utca és a Hunyadi tér vásárcsarnokát, továbbá a Központi Statisztikai Hivatal, a Gozsdou-dvar és a lánymanysói műegyetem kémiai és fizikai épületeit. Művei országszerte és határainkon túl adtak otthont társadalmi és kulturális intézményeknek, főúri és egyházi méltóságoknak, egyesületeknek és polgároknak. Több száz munkát befoglaló életműve a korabeli elit körében népszerű neoreneszánsz építészeti stílusának és remek kapcsolati tőkéjének köszönhetően jött létre.

CZIGLER GYŐZŐ ARCKÉPE
(Magyar Iparművészet, 1905)

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

A kétségkívül jelentős mester életművének átfogó feldolgozása sokáig váratott magára, hiszen konzervatív stílusával nem került a művészettörténeti érdeklődés középpontjába. Ezt az adósságot szerette volna némileg törleszteni a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ, valamint Budapest Főváros Levéltára, amikor megrendezték a Következetesség formában és szellemben – Czigler Győző építőművészete című kiállítást.

- 1 **AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET SZÉKHÁZA**
(Nagy Krisztina, MÉM MDK)
- 2 **A MŰEGYETEM KÉMIAI PAVILONJA**
(Nagy Krisztina, MÉM MDK)

PROGRAM

BEVEZETŐ ELŐADÁSOK ÉS KÖNYVBEMUTATÓ

- **10:30 – 10:45: Köszöntő**
Dr. Almássy Kornél (igazgató, Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ)
Dr. Kenyeres István (főigazgató, Budapest Főváros Levéltára)
- **10:45 – 11:20: Tóth Enikő: Czigler Győző című, a HOLNAP Kiadó által kiadott könyvének bemutatója**
Prof. emeritus Sisa József (művészettörténész, professor emeritus, tudományos tanácsadó, Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Művészettörténeti Intézet, Az Építészet Mesterei sorozat szerkesztője)
- **11:20 – 11:45: Czigler Győző műegyetemi épületei**
Dr. Kalmár Miklós (építész, címzetes egyetemi tanár, Budapesti Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem)
Dr. Gyetvainé Balogh Ágnes (építész, egyetemi docens, nemzetközi oktatási dékánhelyettes, Budapesti Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem)
- **11:45 – 12:10: Czigler Győző építész**
Tóth Enikő (művészettörténész, muzeológus, Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ)
- **12:10 – 12:30: A Czigler-irodától az „alföldi szecesszióig”**
Brunner Attila (levéltáros, Budapest Főváros Levéltára)
- **12:30 – 13:20: Ebédszünet**

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

ELŐADÁSOK

- **13:20 – 13:40: Egy budapesti építész egy vidéki városban.**
Avagy az érvényesülés csatornáit egy (nem is annyira) fiatal építész számára
Dr. Papp Gábor György (művészettörténész, tudományos munkatárs,
Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont,
Művészettörténeti Intézet)
- **13:40 – 14:00: Czigler Győző a József Műegyetem Ókori Építési Tanszékén**
Salamon Gáspár (művészettörténész, tudományos munkatárs,
Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa)
- **14:00 – 14:20: A Statisztikai Palota**
Forgács Zsolt (adatrögzítő, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára)
- **14:20 – 15:00: Kávészünet**

ELŐADÁSOK

- **15:00 – 15:20: Saxlehner Palota – ingatlanfejlesztés és rekonstrukció**
Nagy Csaba (Ybl és Prima Primissima díjas építész)
- **15:20 – 15:40: A pesti Esterházy-palota és lakói**
Dr. Rozsnay József (művészettörténész, egyetemi adjunktus,
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara)
- **15:40 – 16:00: Czigler különleges bérházai**
Dr. Sugár Viktória (építész, egyetemi docens, intézetigazgató,
Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar Építészmérnöki Intézet)
- **16:00: A konferencia zárása**

A SAXLEHNER-PALOTA HOMLOKZATI RÉSZLETE
(Nagy Krisztina, MÉM MDK)

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

CZIGLER GYŐZŐ MŰEGYETEMI ÉPÜLETEI

GYETVAINÉ BALOGH Ágnes, KALMÁR Miklós

Czigler Győző életművében a műegyetemi épületek egyrészt életműve utolsó alkotásai voltak, másrészt talán a legnehezebb feladatai közé tartoztak. Nem vitatható, hogy a megbízást, mint a kor elismert és megbecsült építésze kapta, de a befejezés a fiatalabbakra maradt. Egyik oldalon a növekvő feladat, a másik oldalon a könnyörtelen határidő állt szemben. A programváltozás követése, a téralakítás, a korszerű szerkezeti megoldások okozták a fő problémát. A beruházási költség korlátozott, a felhasználói igény pedig növekvő volt. A végső megoldásként az addigi építési gondolkodásmódot kellett megváltoztatni. Czigler csak az első lépéseket tehetette meg korai halála miatt. De próbálkozásai ebből a szempontból is tanulságosak. Épületeiben a hagyományos és a korszerű keveredett össze. A köztük feszülő tipikus ellentmondást pedig a zseniális építészként oldotta fel.

gybaloghagnes@gmail.com

kalmarm@gmail.com

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

CZIGLER GYŐZŐ ÉPÍTÉSZ

TÓTH Enikő

Czigler Győző a dualizmus sokat foglalkoztatott és befolyásos építőművésze volt. Építészdinasztiába született, tanulmányait Bécsben, Theophil Hansen növendékeként végezte. Lelkesedett az antikvitás iránt, s mivel ez építőművészetében is megnyilvánult, 1887-től kinevezték a Magyar Királyi József Műegyetem ókori építészeti tanszékének tanárává. Kora konzervatív építészeti irányát követte, a neoreneszánsz formavilág mellett egész életműve során kitartott, melyet később a neobarokk, majd a bécsi szecesszió egyes elemeivel vegyített. Kapcsolati rendszerének és elismertségének köszönhetően jelentős állami és egyházi megbízásokat teljesített. A történelmi Magyarország területén iskolák, templomok, törvényszéki paloták, köz- és lakóépületek sora dicséri keze munkáját. Ötvenöt évesen hunyt el, s félbehagyott terveit – köztük a fő műveként is nyilván tartott Széchenyi fürdőt – már irodavezetője, Dvořák Ede és barátja, Gerster Kálmán véglegesítették. Bár figyelemreméltó termékenységének és városképileg hangsúlyos, művészileg igényes munkáinak köszönhetően Czigler jelentősége a korszak magyar építészetén belül vitathatatlan, életművének monografikus feldolgozása sokáig váratott magára.

toth.eniko@mma-mem.hu

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

A CZIGLER-IRODÁTÓL AZ „ALFÖLDI SZECESSZIÓIG”

BRUNNER Attila

Czigler Győző jól szervezett irodája és oktatói tevékenységének összefonódása számos pályakezdő építész indított útjára. Az 1900 körüli művészetben elsősorban stiláris szempontból számon tartott Lechner-iskola mellett volt egy inkább szemléletbeli közösség, amelyet „Czigler-iskolának” lehetne nevezni. Az ehhez a körhöz tartozó építészek nagyjából az 1870-es években születtek s 1900 után önállósodtak. Jeney Ernő Nagykőrös városi mérnöke lett, Székely László Temesváré, Morbitzer Nándor pedig Kiskunfélegyházán jutott megrendelésekhez – mindhárom városban Czigler hathatós támogatásával. Műveik a dinamikusan fejlődő települések új városképeit határozták meg. A Czigler és a Czigler-tanítványok által tervezett épületek a szecessziós emlékekben kiemelten gazdag régióban, az Alföldön egymásra és közvetlen környezetükre is hatottak, így – bármilyen különösnek tűnhet az állítás – az „alföldi szecesszió” Lechner és a Lechner-iskola mellett Cziglernek is sokat köszönhet.

brunnera@bparchiv.hu

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

EGY BUDAPESTI ÉPÍTÉSZ EGY VIDÉKI VÁROSBAN. AVAGY AZ ÉRVÉNYESÜLÉS CSATORNÁI EGY (NEM IS ANNYIRA) FIATAL ÉPÍTÉSZ SZÁMÁRA

PAPP Gábor György

Az előadás Gerster Kálmán debreceni kapcsolatairól, ottani munkáiról szól. Arról, hogyan próbált egy eléggé zárt közegben, támogatók nélkül lehetőséghez és elismertséghez jutni.

Előadásomban sorra veszem azokat az építkezéseket 1875 és 1894 között, melyek Gersterhez köthetők. Egyebek mellett: Gazdasági tanintézet, Közkórház, Takarékpénztár bérháza, Consistorialis ház, Kereskedelmi Akadémia, Tanítói árvaház. Továbbá bemutatom azokat a személyeket, kollégákat és városi notabilitásokat, akikkel ezekben az években kapcsolatba került.

Az egyes épületek kapcsán külön kitérek azokra a tematikai párhuzamokra, melyek Czigler oeuvre-jével kapcsolatban kimutathatók (Debrecen, Közkórház – Budakeszi, Erzsébet szanatórium, Budapest, Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület palotája – Debrecen, Takarékpénztár bérháza, Budapest, Kereskedelmi Akadémia – Debrecen, Kereskedelmi Akadémia).

Papp.Gabor@abtk.hu

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

CZIGLER GYŐZŐ A JÓZSEF MŰEGYETEM ÓKORI ÉPÍTÉSI TANSZÉKÉN

SALAMON Gáspár

Czigler Győző 1887-ben lépett a Magyar Királyi József Műegyetem Ókori Építési Tanszékének katedrájára. Egyetemi tanári tevékenysége, amelyet élete végéig folytatott, a vonatkozó források szűke miatt Czigler kevésbé ismert működési területei közé tartozik. Ezt a hiányt igyekszik pótolni jelen referátum olyan hallgatói jegyzetek elemzésével, amelyek alapján Czigler előadásainak menete, felépítése, tartalma és szakirodalmi bázisa rekonstruálható. Az eddig fel nem dolgozott kéziratokban felszínre kerülnek Czigler oktatói munkásságának olyan tartalmi kvalitásai, amelyek – hogy túllépjünk az „életrajzi adalékok” műfaja által nyújtott kissé szűkös értelmezési kereten – a korabeli építészettörténeti oktatás és ezáltal a tágabban vett építészeti gondolkodás megismerése szempontjából is figyelmet érdemelnek.

gasparsalamon@gmail.com

A STATISZTIKAI PALOTA

FORGÁCS Zsolt

Előadásomban a Központi Statisztikai Hivatal főépületét fogom bemutatni két évszámra koncentrálva: 1896 és 1945 mind az épület, mind az ország szempontjából fontos jelzők, ha politikai és kulturális változásokat vizsgálunk. 1896 a millenniumi ünnepség éve, a magyar birodalmi gondolat művészi megtestesülése, 1945 pedig mindennek a pusztulása, a teljes paradigmaváltás éve. A századforduló nagy építkezései mellett (Országház, Budavári Királyi Palota) ugyan eltörpül a saját korában csak „Statisztikai Palotaként” nevezett épület, ám saját környezetében igenis jelentős változás állt be létrejöttével. Ehhez a változáshoz viszont rögzös út vezetett a Hivatal részéről, ezért elsőként a hazatalálás előtti évekkel foglalkozom, ezután az építés körülményeit, majd a második világháborús pusztítás, végül pedig az újjáépítést vizsgálom, útközben kitérve a fontos személyiségekre és furcsa jelenségekre, amelyek végig kísérték az épület történetét.

zsolt.forgacs@ksh.hu

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

SAXLEHNER-PALOTA – INGATLANFEJLESZTÉS ÉS REKONSTRUKCIÓ BUDAPEST VI. ANDRÁSSY ÚT 3.

NAGY Csaba

Az 1884–1886-ban épült Saxlehner-ház az Andrássy úti palotasor Czigler Győző kiemelkedő korai műveinek egyike. Az egykori mágnás építtető a tervezést az alig harminc esztendőös építésre bízta, míg az ipar- és képzőművészeti munkákra az Operaház építését éppen befejező legjobb magyar mestereket kérte fel. Az épület belső mívés kidolgozottságát Lotz Károly falkép-sorozata, Szécsi Antal szobrai, vagy Thék Endre asztalosmunkái fémjelzik.

A háború után a piano nobile főúri lakásában működött 1972-től 2012-ig a Postamúzeum. A hosszú ideig nagyrészt üresen állt épületben – tulajdonjogi kérdések miatt – a rekonstrukciók, átalakítások és bővítések lokálisan, külön ütemekben történtek. A rendezés után az új tulajdonos egységesen működő épületként kívánta üzemeltetni és felújítani az épületet, oly módon, hogy a rekonstrukció az épület értékeinek védelmét, hosszú távú fenntarthatóságát biztosítsa. Olyan reprezentatív funkciót keresett, mely „kitermeli” a kiemelt értékeket képviselő műemléképület rendkívül magas felújítási költségeit.

Az előadás az állandóan változó ingatlanpiac keretei közötti tervezéstörténetet mutatja be, a tervező építész szemszögéből elemezve a századforduló nosztalgiaja, a műemlékvédelem doktrínái és az ingatlanfejlesztés között rejlő ellentmondásokat és kötöttségeket.

csaba.nagy@archikon.hu

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

A PESTI ESTERHÁZY-PALOTA ÉS LAKÓI

ROZSNYAI József

A Nemzeti Múzeum mögötti palotanegyed középpontjában álló, a híres Márványtermet tartalmazó épületet Esterházy Pál gróf építtette az 1870-es évek elején. Homlokzatain annak a Theophil Hansen építésznek a hatása érvényesül, akinek Czigler Győző is tanítványa volt. Az épület sajátos helyet foglal el a budapesti paloták sorában, története kiemelten fordulatos és gazdag. A történelem viszontagságait meglepően jó állapotban átvészelő palota számos főúri család otthonaként, pártszékházként és rádióépületként is működött hosszú évtizedeken át. A korábban publikált kutatási eredményeket most újbakkal egészíti ki az előadás, gazdagítva az épület történetéről és funkciójáról eddig leírtakat, pontosítva a homlokzati architektúra stíluskapcsolatait.

rozsnyaijosef@gmail.com

CZIGLER KÜLÖNLEGES BÉRHÁZAI

SUGÁR Viktória

A bérházak kiemelt szerepet játszanak Budapest 19-20. századi fejlődésében. Különösen a pesti oldal arculatát határozzák meg máig ezek a leggyakrabban egy belső udvar köré szerveződő szárnyakból álló, historizáló homlokzatú épületek.

Czigler Győző életművében számos bérház található, több illusztris helyen, városképileg meghatározó pozícióban. Ezek közül is a legérdekesebb a Gozsdu-udvar, mely Belső-Erzsébetvárosban szeli át az egyik legmélyebb tömböt, ahol a tervező egyedi megoldással épületek láncát hozta létre.

Az előadásban röviden a bérházak kiépülése és jellegzetességei, ezen belül is Czigler munkásságából válogatott példák kerülnek bemutatásra.

viktoria.sugar@gmail.com

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

3

**3 A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR
ERZSÉBET KÖRÜTI PALOTÁJA**
(Nagy Krisztina, MÉM MDK)

**4 A SZÉCHENYI FÜRDŐ
HOMLOKZATI RÉSZLETE**
(Nagy Krisztina, MÉM MDK)

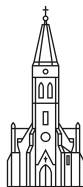
4

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

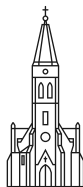
JEGYZETEK

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

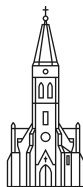
JEGYZETEK

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

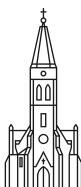
JEGYZETEK

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

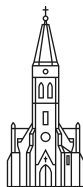
JEGYZETEK

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

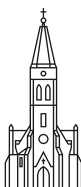
JEGYZETEK

CZIGLER GYŐZŐ EMLÉKKONFERENCIA

JEGYZETEK

NOI DIVATTERME

SZABADALMI
MERNOKI IRODA

60 TAKAREKRENIZTAR EGYESULET

Magyar
Építészeti
Múzeum

Műemlékvédelmi
Dokumentációs
Központ

Budapest
Főváros
Leváltára

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADEMIA

Stiering